

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Poláchem ve věci

žalobce: J. B.,
bytem X

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení,
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí ze dne 11. 1. 2019, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 11. 1. 2019, č. j. X, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalované **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

1. Žalobce se včasně podanou žalobou, doručenou Krajskému soudu v Brně (dále též „krajský soud“ či „zdejší soud“), domáhal zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalované (dále též „napadené rozhodnutí“), jímž byly zamítnuty námitky žalobce proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 9. 2018, č. j. X (dále též „prvostupňové rozhodnutí“), kterým žalovaná uložila žalobci podle ustanovení § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o sociálním zabezpečení“), povinnost vrátit žalované

přeplatek na invalidním důchodu za období od 22. 1. 2013 do 21. 12. 2017 v částce 100 166,- Kč, a to do osmi dnů od právní moci rozhodnutí.

2. V prvostupňovém rozhodnutí žalovaná uvedla, že jí podle ustanovení § 118a odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení vznikl vůči žalobci nárok na vrácení přeplatku v částce 123 826,- Kč, který vznikl za období od 22. 1. 2013 do 21. 12. 2017 na invalidním důchodu. Část přeplatku ve výši 23 660,- Kč byla uhrazena ve smyslu čl. 72 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 slovenským nositelem pojištění z doplatku slovenského invalidního důchodu za období od 7. 6. 2017 do 31. 1. 2018. Žalobci tak byla uložena povinnost vrátit zbývajících část uvedeného přeplatku. Žalovaná uvedla, že žalobci byl v období od 2. 8. 2005 do 21. 12. 2017 vyplácen invalidní důchod ve výši vyšší, než mu náležel, přičemž nárok na vrácení částek vyplacených před 22. 1. 2013 dle ustanovení § 18a odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení zanikl, proto měl žalobce povinnost vrátit přeplatek na invalidním důchodu od tohoto data. Žalovaná dovodila, že je žalobce odpovědný za vznik přeplatku tím, že přijal dávku, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena ve vyšší částce, než náležela. Žalobce dle žalované zavinil vznik přeplatku tím, že přijal dávku ve výši odpovídající dobám pojištění získaným přede dnem rozdělení České a Slovenské federativní republiky na území Slovenska, ačkoliv si musel být vědom toho, že k hodnocení této doby pojištění byl příslušný slovenský nositel pojištění Sociální pojišťovna – ústředí Bratislava.
3. Proti prvostupňovému rozhodnutí podal žalobce námitky, ve kterých uvedl, že v roce 2005 podal žádost o invalidní důchod a uvedl veškeré zaměstnavatele, včetně těch slovenských, a předpokládal, že žalovaná provedla správný výpočet jeho invalidního důchodu, přičemž nevěděl, kolik by mu měl invalidní důchod náležet.
4. Žalovaná v napadeném rozhodnutí uvedla, že žalobce podal u žalované v roce 2017 žádost o invalidní důchod s datem přiznání od 18. 1. 2017, avšak pouze ze Slovenska. S ohledem na to, že žalovaná vedla se slovenským nositelem pojištění mezistátní řízení za účelem stanovení příslušnosti k právním předpisům, když žalobce v době existence ČSFR pracoval jen na území dnešní Slovenské republiky, provedla žalovaná dva přepočty částečného invalidního důchodu. V prvním přepočtu invalidního důchodu žalovaná započítala jak doby zaměstnání získané žalobcem na území Slovenska v období od 1. 9. 1977 do 28. 2. 1998 a v období od 4. 9. 2000 do 13. 12. 2000, tak i doby pojištění získané žalobcem na území ČR. Výsledkem byl částečný invalidní důchod ode dne 2. 8. 2005 ve výši 1 328,- Kč. Ve druhém přepočtu žalovaná doby zaměstnání získané na území Slovenska z rozhodného období vyloučila v období od 1. 1. 1986 do 31. 1. 1995 a započítala jen doby pojištění získané na území ČR. Výsledkem byl částečný invalidní důchod ode dne 2. 8. 2005 v plné výši 3 158,- Kč měsíčně, který dále žalovaná valorizovala, transformovala na invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně a ode dne 18. 1. 2017 zvýšila na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně na částku v plné výši 7 170,- Kč měsíčně.

5. Zaviněné porušení právní povinnosti žalobce spatřovala žalovaná v napadeném rozhodnutí v tom, že vyplacenou dávku invalidního důchodu ve vyšší částce, než náležela, žalobce přijal, resp. nevrátil, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena ve vyšší částce. Žalobce platby přijímal, ačkoliv věděl, že až do roku 1995 pracoval výhradně na území Slovenska, že bývalé Československo bylo politickým rozhodnutím v roce 1992 rozděleno na dva samostatné státy a že řada občanů řeší své státní občanství a své trvalé bydliště buď na území samostatné Slovenské republiky, nebo na území ČR. Přesto se žalobce nezajímal o zápočet doby zaměstnání získané výhradně na území Slovenska do českého částečného invalidního důchodu. Zavinění žalobce ve formě nedbalostní pak dle žalované spočívá v tom, že věděl nebo musel z okolností předpokládat, že částečný invalidní důchod za dobu zaměstnání získanou na území samostatné Slovenské republiky mu z ČR nenáleží. Žalobce nezachoval potřebnou míru opatrnosti, protože bez racionálního důvodu předpokládal, že může pobírat invalidní důchod i za dobu zaměstnání získanou prokazatelně na území samostatné Slovenské republiky. Žalobce se nezajímal, z jakého důvodu mu žalovaná vyplácí invalidní důchod i za doby zaměstnání, které prokazatelně získal na území Slovenska. Žalobce tak dle žalované legitimně očekával, že si může ponechat neprávem vyplacené dávky. Na skutečnost, že žalobce pracoval i na území Slovenska, si žalobce vzpomněl až v roce 2017, když se jeho zdravotní stav zhoršil natolik, že byl lékařem OSSZ Uherské Hradiště uznán invalidním ve třetím stupni invalidity a požádal o přiznání invalidního důchodu i ze Slovenska. Žalobce se přitom mohl při jakýchkoliv pochybnostech, zda mu náleží invalidní důchod ve vyplácených vyšších částkách, písemně nebo osobně obrátit na OSSZ Uherské Hradiště nebo přímo na žalovanou, což v průběhu řady let neučinil.

II. Žaloba

6. V žalobě ze dne 14. 2. 2019, doručené zdejšímu soudu následujícího dne, žalobce shrnul, že je občanem Slovenské republiky s trvalým pobytem na území ČR. Od roku 1998 do roku 2005 pracoval v ČR. V roce 2005 onemocněl, byl uznán částečně invalidním a na základě žádosti mu byl dne 2. 8. 2005 přiznán invalidní důchod. K žádosti o přiznání invalidního důchodu žalobce uvedl veškeré skutečnosti a předložil veškeré podklady, které pro posouzení nároku na invalidní důchod žalovaná požadovala, žádné skutečnosti nezapíral. Na základě takto předložených podkladů byl proveden výpočet částky invalidního důchodu. Žalovaná je povinna v rámci své rozhodovací činnosti postupovat v souladu s ustanovením § 3, § 6 a § 8 správního řádu, přičemž u správních rozhodnutí se vychází ze zásady presumpce správnosti. Ačkoliv měla žalovaná k dispozici veškeré podklady a rozhodné skutečnosti pro výpočet výše invalidního důchodu, výpočet zřejmě neprovedla správně. Žalobce se však domníval, že pochybení žalované při výpočtu výše invalidního důchodu vzhledem k předpokládané presumpci správnosti rozhodnutí správního orgánu nelze klást k tíži žalobce.
7. K žalovanou tvrzenému zavinění žalobce uvedl, že při podání žádosti o přiznání invalidního důchodu doložil veškeré podklady ke své pracovní činnosti, a to jak na Slovensku, tak v ČR,

a žádné informace nezamlčel. Na základě těchto podkladů byl proveden výpočet důchodu, který mu byl vyplácen téměř 12 let. Žalobce nebyl nikdy ze strany žalované kontaktován

ve smyslu nesplnění podmínek pro přiznání důchodu nebo jakýchkoliv pochybností ohledně započitatelné doby pojištění či výpočtu výše důchodu. Po celou dobu výplaty stanoveného důchodu a s přihlédnutím k osobním poměrům si žalobce nebyl a ani nemohl být vědom okolností, z nichž by mohl předpokládat a dovodit, že mu byl důchod vyplácen v nesprávné výši.

8. Žalobce poznamenal, že při prvním i druhém výpočtu invalidního důchodu žalovaná vycházela ze stejných podkladů, a pokud při druhém přepočtu došla k závěru, že důchod je vyplácen v nesprávné výši, stalo se tak pouze chybným výpočtem provedeným pracovníky žalované. Žalobce byl jako příjemce dávky s ohledem na presumpci správnosti vydaného správního rozhodnutí oprávněn předpokládat, že žalovaný rozhodla v souladu s právem a přiznaná výše invalidního důchodu mu po právu náležela. Na základě výše uvedeného měl žalobce za to, že v jeho případě nebyly splněny podmínky odpovědnosti za přeplatek na invalidním důchodu, protože na straně žalobce nebyly naplněny podmínky zavinění ani v minimální formě nevědomé nedbalosti.
9. Závěrem žalobce navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalované

10. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě ze dne 23. 5. 2019 uvedla, že určující je v daném případě to, že žalobce přijímal důchod ve vyšších částkách, ačkoliv mohl z okolností předpokládat, že mu byl invalidní důchod v předmětné době vyplácen ve vyšších částkách, než mu náležely, a to bez ohledu na to, zda tuto skutečnost doopravdy věděl či nikoliv. Z toho důvodu je žalobce povinen vrátit žalované vyměřený přeplatek na invalidním důchodu.
11. Žalobci odpovědnost za přeplatek na invalidním důchodu vznikla na základě jeho nedbalostního jednání, protože neprávem vyplacené částky invalidního důchodu žalobce nevrátil žalované, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že mu byly vyplaceny neprávem. Protiprávní jednání žalobce tedy spočívá v přijetí neprávem vyplacených částek invalidního důchodu. Škodlivý následek vznikl žalované ve zbývajících výši 100 166,- Kč, a to v příčinné souvislosti s nekonáním žalobce. Zavinění žalobce ve formě nedbalostní pak dle žalované spočívá v tom, že věděl nebo musel z okolností předpokládat, že částečný invalidní důchod za dobu zaměstnání získanou na území samostatné Slovenské republiky mu z ČR nenáleží.
12. Žalovaný proto navrhl, aby krajský soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

IV. Posouzení věci krajským soudem

13. Žaloba byla podána v zákonné dvouměsíční lhůtě (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního – dále jen s.ř.s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s.ř.s.) a jde o žalobu přípustnou (zejména § 65, § 68 a § 70 s.ř.s.).

14. Napadené rozhodnutí žalovaného krajský soud přezkoumal v řízení podle části třetí, hlavy II, dílu 1, § 65 a následujících s.ř.s. v mezích uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s.ř.s.), ověřil přitom, zda rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti, a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s.ř.s.).
15. Krajský soud v Brně dospěl k závěru, že žaloba je důvodná. Soud při svém rozhodování vyšel z následujících skutečností, úvah a závěrů.
16. Podle § 118a odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení *jestliže důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.* Jedná se tedy o odpovědnostní vztah, jehož prvky jsou 1) protiprávní jednání příjemce důchodu; 2) škodlivý následek; 3) příčinná souvislost mezi jednáním příjemce důchodu a škodlivým následkem a konečně 4) zavinění jako psychický vztah příjemce důchodu ke vzniku přeplatku. Podle odst. 3 nárok na vrácení, popřípadě náhradu částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, zaniká, pokud rozhodnutí o vrácení, popřípadě náhradě částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, nebylo vydáno do 5 let ode dne výplaty dávky.
17. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu je schéma odpovědnostního vztahu podle citovaného ustanovení tvořeno třemi alternativními skutkovými podstatami: i) nesplnění uložené povinnosti, ii) přijetí důchodu či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vyplacení, iii) jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku. Pro vznik odpovědnosti za přeplatek musí být naplněna alespoň jedna z nich (srov. rozsudek č. j. 3 Ads 35/2010 - 54). U prvně uvedené skutkové podstaty (nesplnění uložené povinnosti) se přitom jedná o odpovědnost objektivní, u které se nezkoumá zavinění (rozsudek č. j. 4 Ads 58/2013 - 22). Další dvě skutkové podstaty (vědomé přijetí důchodu ve vyšší částce, jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku) jsou založeny na principu subjektivní odpovědnosti (rozsudek č. j. 3 Ads 95/2012 - 20).
18. Z napadeného rozhodnutí se podává, že žalobce dle žalované naplnil druhou skutkovou podstatu. Krajský soud se nejprve zabýval otázkou, zda k naplnění této skutkové podstaty skutečně došlo.
19. Ze správního spisu krajský soud ověřil, že žalobce ve své žádosti o částečný invalidní důchod ze dne 14. 9. 2005 v přehledu o činnosti a náhradních dobách od ukončení povinné školní docházky až do dne podání žádosti o důchod uvedl následující:
- od 1. 9. 1977 – 30. 6. 1980 – výuční list: masiar – údenár – ZMP n.p. Bratislava, závod Trnava
 - 30. 3. 1981 – 23. 3. 1983; 15. 6. 1987 – 5. 7. 1987; 13. 10. 1989 – 2. 11. 1989 – vojenská služba
 - 16. 7. 1980 – 31. 8. 1991 – Masový priemysel š.p. Bratislava, závod Myjava, SK
 - 2. 9. 1991 – 9. 6. 1995 – Rolnícké družstvo v Priepasnom, SK

- 1. 2. 1995 – 31. 7. 1996 – výdělečná činnost v Německu
 - 4. 11. 1996 – 4. 5. 1997 – Národní úřad práce, Okresný úřad práce Myjava, SK
 - 1. 8. 1996 – 3. 11. 1996 – nepamatuje si
 - 5. 5. 1997 – 28. 2. 1998 – Anna Mosná, firma Ka-ča, Myjava, SK
 - 2. 3. 1998 – 25. 7. 2000 – Inpost s.r.o., Uherské hradiště
 - 4. 9. 2000 – 13. 12. 2000 – Národní úřad práce, Okresný úřad práce Myjava, SK
 - 14. 12. 2000 – 30. 6. 2001 – Sušické uzeniny, a.s., Sušice
 - 2. 7. 2001 – trvá – VOMA, s.r.o., Uherské Hradiště.
20. Z uvedeného výčtu vyplývá, že žalobce ve své žádosti řádně uvedl všechna zaměstnání, jež do podání své žádosti vykonával, a to včetně uvedení zaměstnavatelů a území států, ve kterých byla tato zaměstnání vykonávána (např. uvedením označení SK – Slovensko).
21. Při prvním přepočtu invalidního důchodu žalovaná započítala jak doby zaměstnání získané žalobcem na území Slovenska v období od 1. 9. 1977 do 28. 2. 1998 a v období od 4. 9. 2000 do 13. 12. 2000, tak i doby pojištění získané žalobcem na území ČR. V druhém přepočtu invalidního důchodu žalovaná doby zaměstnání získané na území Slovenska z rozhodného období vyloučila od 1. 1. 1986 do 31. 1. 1995 a započítala jen doby pojištění získané na území ČR.
22. Jak již soud uvedl výše v textu tohoto rozhodnutí, žalovaná následně uznala žalobce odpovědným za naplnění skutkové podstaty ad ii), tedy za přijetí části invalidního důchodu, i když žalobce musel předpokládat její neoprávněné vyplacení. Tato skutková podstata je vyjádřena v § 118a odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení slovy „*přijal důchod nebo jeho část, ačkoli musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel*“. Z judikatury Nejvyššího správního soudu (viz jeho rozsudek ze dne 28. 8. 2013, č. j. 3 Ads 95/2012-20, publ. pod č. 2965/2014 Sb. NSS, či rozsudek ze dne 18. 6. 2014, č. j. 8 Ads 17/2014-33, publ. pod č. 3081/2014 Sb. NSS) plyne, že k naplnění této skutkové podstaty postačí již nejmírnější forma zavinění, a to nevědomá nedbalost (formulace „příjemce musel z okolností předpokládat“). Vědomostní složka této formy zavinění spočívá v tom, že příjemce důchodu nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem. Zaviněné porušení právní povinnosti žalovaná spatřovala v tom, že žalobce dávky přijal, resp. je nevrátil. Současně měla za to, že odpovědnost žalobce byla subjektivní.
23. Dle závěru soudu nebylo prokázáno, že by žalobce věděl o tom, že je mu invalidní důchod vyplácen v nesprávné výši. Samo o sobě nemůže obstát blíže neodůvodněné tvrzení žalované v napadeném rozhodnutí, že žalobce platby přijímal, ačkoliv věděl, že až do roku 1995 pracoval výhradně na území Slovenska, že bývalé Československo bylo politickým rozhodnutím v roce 1992 rozděleno na dva samostatné státy a že řada občanů řeší své státní občanství a své trvalé bydliště buď na území samostatné Slovenské republiky, nebo na území samostatné ČR. Dle žalované se žalobce nezajímal o zápočet doby zaměstnání získané výhradně na území Slovenské republiky do českého částečného invalidního důchodu, tudíž nezachoval potřebnou míru opatrnosti, přičemž na tomto závěru dle žalované nemůže nic změnit ani tvrzení, že z neznalosti postupu výpočtu důchodu nevěděl, kolik by mu mělo na invalidním důchodu náležet. Toto tvrzení, jež by fakticky znamenalo, že žalobce zavinil přeplatek přinejmenším z vědomé nedbalosti, nemá oporu ani ve správním spise.

24. Volní složka je založena na tom, zda příjemce důchodu vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům měl a mohl vědět, že přijímá neprávem vyplacenou důchodovou dávku. Zároveň je třeba posoudit, zda příjemce důchodu zachoval potřebnou míru opatrnosti, která je dána spojením objektivního a subjektivního hlediska při předvídání způsobení poruchy nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem (srov. obdobně Šámal, P. a kol. Trestní zákoník. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 183-184, a dále rozsudek NSS ze dne 10. 1. 2013, č. j. 8 As 34/2012-35). Z toho, že byl žalobci vyplácen invalidní důchod ve vyšší částce, než mu náležel, nelze mechanicky dovozovat, že měl a mohl vědět, že porušuje zákonem stanovenou povinnost, tzn. nelze mechanicky dovozovat volní složku zavinění (rozsudky NSS ze dne 18. 6. 2014, č. j. 8 Ads 17/2014-33, publ. pod č. 3081/2014 Sb. NSS, bod 23 a násl., ze dne 14. 6. 2016, č. j. 8 Ads 170/2015-50, bod 22, ze dne 27. 6. 2019, č. j. 10 Ads 251/2018-55, bod 21).
25. Z popsaného odůvodnění rozhodnutí o námitkách plyne, že se v něm žalovaná nezabývala volní složkou zavinění žalobce. Obdobné případy Nejvyšší správní soud již posuzoval. Zhodnotil, že při prokazování zavinění druhé skutkové podstaty § 118a odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení (zda žalobce musel z okolností předpokládat, že mu byl důchod vyplacen neoprávněně, tj. zda s ohledem na prokázané skutečnosti měl nebo mohl předpokládat, že způsobí škodlivý následek) nepostačuje odkázat jen na zásadu „neznalost zákona neomlouvá“ (srov. rozsudky č. 6 Ads 287/2014 - 19 a 8 Ads 17/2014 - 33).
26. Pro prokázání zavinění druhé skutkové podstaty nestačí dovodit, že žalobce si měl nastudovat příslušnou právní úpravu a z ní měl zjistit, že je mu důchod vyplácen chybně. Takovou argumentaci v minulosti odmítl jak Nejvyšší správní soud, tak i veřejný ochránce práv. Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 8 Ads 17/2014 - 33 vyslovil, že popsaná úvaha „nerozlišuje mezi odpovědností za nevědomou nedbalost a objektivní odpovědností, u které se zavinění vůbec nezkoumá. Zásada ‚neznalost zákona neomlouvá‘ se uplatní shodně u obou typů odpovědnosti. To znamená, že odpovědná osoba se nemůže dovolávat neznalosti zákona ani při odpovědnosti objektivní, ani při odpovědnosti za nevědomou nedbalost. Odpovědnost za zavinění ve formě nevědomé nedbalosti se tak od odpovědnosti objektivní liší právě a pouze v tom, že ke vzniku odpovědnosti za nevědomou nedbalost musí být prokázáno, že příjemce důchodu vzhledem ke svým osobním poměrům a okolnostem případu nezachoval potřebnou míru opatrnosti, když předpokládal, že přijímáním důchodu neporušuje ani neohrožuje žádný zájem chráněný zákonem.“
27. Veřejný ochránce práv pak ve zprávě o šetření ze dne 27. 9. 2012, sp. zn.: 3686/2012/VOP/DŘ (dostupná prostřednictvím vyhledávání v evidenci stanovisek ochránce na stránkách www.ochrance.cz) uvedl: „Při přijetí takového názoru by (...) zcela ztratily smysl další alternativní podmínky popsané ve výše cit. ust. § 118 zákona č. 582/1991 Sb., tedy ‚nesplnění uložené povinnosti‘ a ‚jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku‘, neboť ČSSZ by vždy a ve všech případech vzniklého přeplatku mohla bez dalšího konstatovat nevědomou nedbalost (tedy ‚přijetí důchodu či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vyplacení‘) s odkazem na zákon o důchodovém pojištění. Takový postup jistě nebyl úmyslem zákonodárce, neboť v takovém případě by zákonodárce tento druh

odpovědnosti konstruoval jako odpovědnost objektivní, tedy odpovědnost za výsledek, kdy se nezkoumá zavinění, jako např. při souběhu výdělečné činnosti s předčasným starobním důchodem. Výše uvedená striktní a formalistická aplikace ust. § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. ve smyslu zásady ‚neznalost zákona neomlouvá‘ zcela vyvazuje správní orgán z odpovědnosti za svou zákonem svěřenou činnost, resp. odpovědnost za zákonitost a správnost rozhodnutí v plném rozsahu přenáší na pojištěnce, což považuji za nepřijatelné.“

28. Odůvodnění rozhodnutí žalované o námitkách tak bylo nedostatečné, neboť se nevypořádalo s tím, zda žalobce zachoval potřebnou míru opatrnosti vzhledem ke konkrétním okolnostem případu a ke svým osobním poměrům. Rozhodnutí o námitkách proto postrádá podstatnou část posouzení zavinění žalobce. Žalovaná v napadeném rozhodnutí nikterak nezdůvodnila svůj závěr, že žalobce věděl nebo musel z okolností předpokládat, že částečný invalidní důchod za dobu zaměstnání získanou na území samostatné Slovenské republiky mu nenáleží. Popsaný sled událostí naopak poměrně přesvědčivě vykresluje žalobce jako osobu jednající v silném přesvědčení, že mu částečný invalidní důchod ve vyměřené výši skutečně náleží. To, že jeho víra byla založena na mylných předpokladech, a byla tedy objektivně nepodložená, ještě samo o sobě nestačí k tomu, aby mu vznikla povinnost neoprávněně vyplacenou část částečného invalidního důchodu vrátit. Musely by přistoupit konkrétní okolnosti, žalobci zřejmé, z nichž by průměrně rozumný člověk jednající s běžnou péčí či opatrností mohl vyvodit, že mu byl částečný invalidní důchod ve vymezené výši přiznán neprávem, tedy v důsledku pochybení správního orgánu. Nedostatek obezřetnosti při přijetí částky invalidního důchodu, kterou mu svým rozhodnutím přiznala sama žalovaná, ale nelze spatřovat v tom, že žalobce nezačal aktivně ověřovat správnost rozhodnutí správního orgánu, když k tomuto kroku neměl žádný relevantní důvod. Žalobce mohl naopak důvodně předpokládat, že u žalované pracují kvalifikovaní zaměstnanci, kteří jeho případ hodnotili za účelem vydání závazného rozhodnutí na základě dostatečných podkladů. Jak správně uvedl žalobce, od podání žádosti žalobce o přiznání částečného invalidního důchodu nevystala žádná pochybnost o tom, že by podklady, jež žalobce v řízení dokládal, měly být nedostatečné či nesrozumitelné. Pokud by tomu tak bylo, bylo by logickým krokem žalované, pokud by se na žalobce dožadovala doplnění či vyjasnění těchto podkladů, případně se s dotazem obrátila na slovenského nositele pojištění. Taková situace však nenastala a žalobce tak neměl sebemenší důvod nedůvěřovat výpočtu částečného invalidního důchodu, ke kterému žalovaná dospěla.
29. Přijmout pojetí, podle něhož by za pochybení žalované paušálně odpovídali příjemci dávky, obzvláště tehdy, pokud by tvrzené zavinění vzniku přeplatku příjemcem dávky bylo odůvodněno jen zásadou „neznalost zákona neomlouvá“, by bylo v rozporu s principy právního státu a dobré správy, zejména zásadou legitimního očekávání, ochrany práv nabytých v dobré víře a zásadou presumpce správnosti veřejnoprávních aktů. Takové pojetí odpovědnosti dle ustanovení § 118a odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení fakticky nerozlišuje mezi odpovědností za nevědomou nedbalost a (vskutku nejprísnejší) objektivní odpovědností, u které se zavinění vůbec nezkoumá (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 6. 2019, č. j 10 Ads 251/2018 – 55).
30. Soud v této souvislosti upozorňuje, že pokud žalovaná své organizační orgány strukturně nepojí a nenastaví určité kontrolní mechanismy pro svá oddělení, mohlo

by nadále docházet k jejímu nesprávnému postupu. Žalovaná pak po příjemcích dávky požaduje takovou znalost právní úpravy v této oblasti, jakou ale zřejmě nepožaduje od svých zaměstnanců, kteří na rozdíl od příjemců dávky rozhodují o dávkách vyplácených z finančních prostředků státu. Žalovaná žalobci napadeným rozhodnutím vytýká, že se nezajímal o správný zápočet doby zaměstnání získané výhradně na území Slovenska do českého částečného invalidního důchodu, ačkoliv sama, a to ani při opakovaných přepočtech částečného invalidního důchodu, od roku 2005 tuto nesrovnalost nezachytila a neodstranila ji, byť nepochybně disponuje vyšší kvalifikovaností, znalostí a zkušenostmi v této oblasti, nežli lze v tomto ohledu očekávat od jednotlivých příjemců dávek. Krajský soud nezjistil, že by žalobce ve svém postupu jakkoliv pochybil. Ke své žádosti doložil veškeré podklady, přičemž žalovaná jejich doplnění nikterak nepožadovala. Jak soud ověřil z obsahu žádosti o přiznání částečného invalidního důchodu, žalobce v ní jasně označil všechna svá zaměstnání, která vykonával, a to včetně uvedení státu, na jehož území byla zaměstnávání vykonávána (např. označením značky SK). Jestliže se žalobce spolehl na to, že žalovaná na základě těchto podkladů s ohledem na svou kvalifikovanost jakožto specializovaného správního orgánu vyměří výši částečného invalidního důchodu ve správné výši, nelze tomuto jednání žalobce ničeho vytknout. Soud tedy v dané situaci naopak shledává nezachování potřebné míry opatrnosti ze strany žalované, která nedostatečně vyhodnotila doby pojištění žalobce, a která nyní své pochybení nesprávně přenáší na žalobce jakožto příjemce dávky. Takový postup však nelze aprobovat. Pokud dojde ke vzniku škody, je za daných okolností věcí žalované, aby případně zjistila původce pochybení a postupovala vůči němu v souladu se zákoníkem práce, umožňuje-li to tento zákonný předpis.

31. S ohledem na shora uvedené soud zjistil, že napadené rozhodnutí je nezákonné, neboť žalovaná nepostupovala v souladu se zákonem, když požadovala vrácení přeplatku

na invalidním důchodu, který sice žalobce přijal, ovšem za situace, kdy nemohl z okolností předpokládat, že byl v určité části (výši) vyplácen neprávem. V žádném případě nemohl soud souhlasit se žalovanou, že žalobce nezachoval onu potřebnou míru opatrnosti a bez dalšího přijímal měsíční splátky invalidního důchodu, ačkoliv si měl být vědom, že nemůže pobírat invalidní důchod i za dobu zaměstnání získanou prokazatelně na území Slovenska. Žalovaná totiž svým shora uvedeným postupem, který je nadbytečné opakovat, neboť je znám všem účastníkům řízení, naopak žalobce opakovaně utvrdila v tom, že mu výplata částečného invalidního důchodu v dané výši skutečně náleží, a to mj. s ohledem na skutečnost, že byl opakovaně proveden přepočet částečného invalidního důchodu žalobce, při kterém žalovaná sama tuto svou chybu neodhalila. Pokud pochybení při těchto přepočtech neshledala sama žalovaná jakožto správní orgán s potřebnou kvalifikací, zabývající se danou problematikou a disponující v této oblasti patrně největší praxí a právní znalostí, lze si jen stěží představit,

že by tuto chybu odhalil žalobce, jakožto osoba v pozici laika, která má důvodný předpoklad domnívat se, že výpočet částečného invalidního důchodu byl ze strany žalované proveden korektně. Žalovaná ostatně v napadeném rozhodnutí nikterak neosvětlila, na základě jakých skutečností nastalo v případě přiznání částečného invalidního důchodu ono pochybení, které je nyní vytýkáno žalobci, když s ohledem na odůvodnění napadeného rozhodnutí

lze mít za to, že toto pochybení vzniklo toliko na straně žalované jejím nedostatečně pečlivým přístupem při posuzování žádosti žalobce.

V. Závěr a náklady řízení

32. Napadené rozhodnutí proto bylo dle ustanovení § 78 odst. 1 s.ř.s. zrušeno pro nezákonnost a věc vrácena žalované k dalšímu řízení (ustanovení § 78 odst. 4 s.ř.s.). V dalším řízení je žalovaná vázána právním názorem zdejšího soudu vyplývajícím z odůvodnění rozhodnutí (ustanovení § 78 odst. 5 s.ř.s.).
33. O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl výroky II. a III. ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1 s.ř.s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce byl ve věci samé úspěšný, náklady řízení však neúčtoval, proto mu krajský soud žádnou náhradu nákladů nepřiznal (ustanovení § 60 odst. 1 s.ř.s.). Žalovaná nebyla v řízení úspěšná a nemá právo na náhradu nákladů řízení ze zákona (ustanovení § 60 odst. 2 s.ř.s.), soud proto rozhodl tak, že žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení (ustanovení § 60 odst. 1, 2 s.ř.s.).
34. Soud proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne

jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího

správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 31. května 2021

JUDr. Petr Polách, v.r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
K. M.

